

Лазаришина І. Д.,
д.е.н., професор кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЛЕВАНТНОСТІ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ РІЗНИХ РІВНІВ УПРАВЛІННЯ

Успішне функціонування підприємств в умовах ризико-орієнтованого середовища призвело до кардинального перегляду управлінських підходів. Якщо у 90-ті роки XX століття – 10-ті роки XXI століття відбувалися досить повільні відходи від класичної моделі аналізу господарської діяльності у вигляді комплексного техніко-економічного та фінансового аналізу, то зараз на практиці для більшості мікро- та малих підприємств переважає потреба в аналізі показників фінансового стану за даними Балансу (Звіту про фінансовий стан) та індикаторів фінансової результативності за даними Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід). Це пов'язано першочергово з критерієм витрат. Для підприємств середнього і великого бізнесу їх економічна безпека та необхідність постійного моніторингу ризиків потребує значно більшого обсягу аналітичної інформації для потреб операційного і стратегічного менеджменту.

Система аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту повинна забезпечити необхідну інформацію для прийняття відповідних рішень у розрізі ділової (корпоративної), маркетингової, виробничої, фінансової, організаційної, функціональної, соціальної, екологічної стратегій підприємства. Оцінка рівня виконання стратегічних планів і відповідні їх коригування при потребі здійснюються з використанням фінансової, податкової, статистичної, нефінансової, інтегрованої звітності, звітів про управління, а також інших внутрішніх і зовнішніх джерел інформації. Така періодичність аналітичної діагностики ступеня дотримання стратегічних планів є обґрунтованою і релевантною.

Релевантність (своєчасність) як якісна характеристика корисності аналітичної інформації для рівня операційного менеджменту має інші часові, кількісні і не кількісні параметри. Керівникам бізнес-структур щоденно (а іноді й кілька разів на день) необхідні дані про стан та динаміку розрахунків, собівартість і ціну продукції (товарів, робіт, послуг), наявність грошових коштів на поточному рахунку в банку. Відповідно очікувати формування звітності вони не можуть і використовують дані первинного та аналітичного обліку, позаоблікову інформацію у режимі реального часу. Враховуючи, що практично всі підприємства використовують відповідні інформаційні системи обліку, це не викликає ніяких труднощів.

Однак на сьогодні у структурі навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності» («Економічний аналіз», «Фінансовий аналіз»), яка включена до навчальних планів підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у темі «Інформаційне забезпечення аналізу» основна увага зосереджується на звітності як основному джерелі даних і мало уваги приділяється аналітичному «читанню» даних оборотів та сальдо відповідних рахунків бухгалтерського обліку. Це певною мірою спотворює розуміння студентом логіки аналітичного процесу і системності організації аналітичної роботи на підприємствах.

Відповідно, варто при підготовці здобувачів вищої освіти – у першу чергу – за спеціальністю 071 «Облік та оподаткування» враховувати цей аспект взаємозв'язку можливостей системи бухгалтерського обліку та аналітичних потреб суб'єктів господарювання.

Водночас, так як концептуально підготовка магістрів передбачає формування компетентностей для виконання функцій обліку, аналізу, аудиту, оподаткування у системі стратегічного менеджменту, то знання інформаційних можливостей різних видів звітності для цих цілей є виправданим та ефективним.